

FORNMINNESFÖRENINGENS 75-ÅRSJUBILEUM

Upplands fornminnesförening bildades — varom utförligare Uppsats å annat ställe i denna årsbok mäler — den 26 jan. 1869 å Uppsala rådhus. Föreningen kunde följaktligen 1944 fira sitt 75-årsjubileum. Det ansågs lämpligast att förlägga högtidlighållandet härav till vårens årsmöte och utflykt. Torsdagen 18 maj, Kristi Himmelsfärdsdag, blev fördenskull jubileumsdagen.

Utflykten, vid vilken jubileumsmötet skulle hållas, ställdes till Rosersbergs slott och här höllos förhandlingarna, varefter slottet med dess samlingar och Norrsunda kyrka besöktes. Efter avfärd till Uppsala intogs jubileumsmiddag på Uppsala Stadshotell. En synnerligen talrik församling deltog i festligheterna, som gynnades av ett strålande vårväder. Till jubileet hade föreningen inbjudit som sina gäster landshövding och fru Hilding Kjellman, Uppsala, landshövding och fru Karl Levinson, Stockholm, landshövding Conrad Jonsson, Västerås, landshövdingenskan Elisabeth Linnér, Uppsala, riksantikvarie och fru Sigurd Curman, Nordiska Museets styresman professor och fru Andreas Lindblom, ordföranden i Stockholms läns landsting F. W. Thun, Åkersberga, ordföranden i Uppsala läns landsting A. E. Elmroth, Tierp, Uppsala stadsfullmäktiges ordförande lektorn fil. d:r Sven Lide, drätselkammarens i Uppsala ordförande ombudsman Tycho Hedén, fornminnesföreningens förutvarande sekreterare bibliotekarien Oskar Lundberg samt professor och fru Oscar Almgren, Uppsala. Av de inbjudna voro landshövdingarna Levinson och Jonsson, landstingsman Thun, ombudsman Hedén, professor Almgren och bibliotekarien Lundberg förhindrade att närvara. Från samtliga hade ingått tacksamhetsskrivelser. I stället för sin ordförande representerades Stockholms läns landsting av landstingsdirektör A. Piscator.

Bild 1. Landshövding Linnér nedlägger föreningens krans till stiftarnas minne vid landshövding Adolf Ludvig Hamiltons grav å Uppsala kyrkogård.

KRANSNEDLÄGGNING VID FÖRSTE ORDFÖRAN- DEN LANDSHÖVDING HAMILTONS GRAV.

Jubileumsfirandet inleddes kl. 8.30 på morgonen med att föreningens styrelse samlades på Uppsala kyrkogård, där ordföranden landshövding Linnér nedlade en lagerkrans med gula och röda band på förste ordförandens landshövding Adolf Ludvig Hamiltons grav. Landshövding Linnér yttrade därvid ungefär följande:

För något mer än 75 år sedan samlades på Uppsala rådhus under ordförandeskap av dåvarande landshövding Adolf Ludvig Hamilton några för kulturvården och fornminnesvården intresserade män. Vid sammanträdet beslöts bilda Upplands fornminnesförening, vars första styrelse utgjordes av landshövding Hamilton, professor Carl Säve, överhovstallmästaren greve G. A. von Essen å Wik, bibliotekarien C. G. Styffe, ryttmästaren Carl Arvid Klingspor samt som adjungerad ledamot för kassaförvaltningen läroverksadjunkten E. G. Schram.

Bild 2. Från visningen av Rosersbergs slott.

Det var ett initiativ, som har burit rik frukt. Vi som kunna blicka tillbaka på de gångna 75 åren kunna betyga att föreningen varit ett starkt stöd för kulturhistorisk forskning och folkligt kulturarbete i landskapet.

Föreningens nuvarande styrelse har samlats för att i vördnad och tacksamhet ägna stiftarnas minne en hyllning genom att nedlägga denna krans vid landshövding Hamiltons grav.

JUBILEUMSMÖTE MED HEDERSLEDAMOTSVÄL.

Med tåg från skilda håll samlades deltagarna i jubileumsmötet, omkring 300 personer, på Rosersbergs slott. Efter en regndiger natt och en kulen morgon såg det ej lyckosamt ut med vädret, varför själva mötet hölls i officersmässen, som tillmötesgående upplätits av chefen för skjutskolan överste Lewin. Snart nog ljusnade det dock och dagen gynnades i fortsättningen av ett härligt vårväder.

Sammankomsten inleddes med ett hälsningsanförande av landshövding Linnér. Tal. vände sig härvid särskilt till landshövding

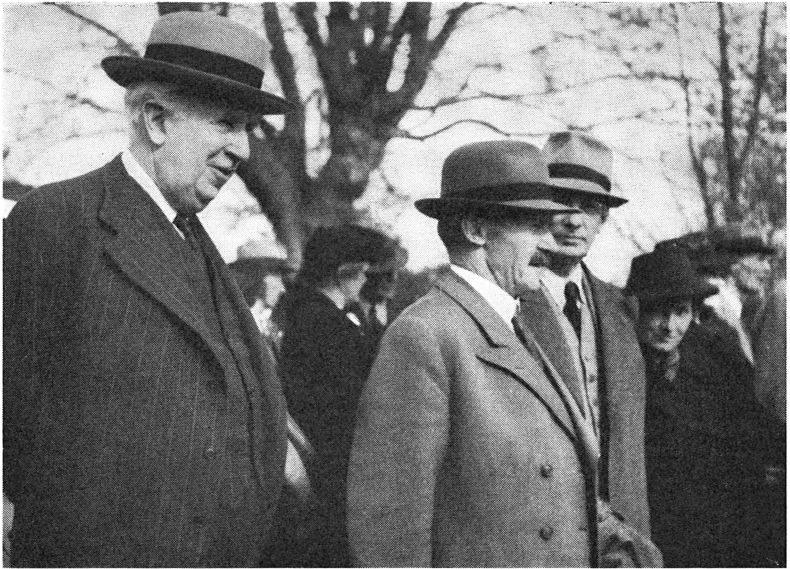

Bild 3. Riksantikvarie Curman, landshövding Linnér och professor Sune Lindqvist under utflykten.

Kjellman, riksantikvarie Curman, prof. Lindblom, landstingsman Elmroth och landstingsdirektör Piscator. Det har blivit en god sed att årsmötena hållas i samband med vårutflykten och i dag infaller detta på själva Eriksdagen, då de gamla upplänningarna brukade bära S:t Eriks skrin över fälten för att de skulle ge god äring. Det är inte för sådant ändamål vi samlats i dag utan för att tillkännage vår glädje över den sig förnyande naturen. Vi bruka förknippa detta med ett studium av minnen, som det är Upplands fornminnesförenings uppgift att intressera sig för och att värna om. Genom stort tillmötesgående av den militäre chefen på Rosersberg, överste Levin, hade tillfälle beretts att bese slottet och dess rika och intressanta samlingar. Tal erinrade om årsmötets särskilda karaktär genom 75-årsjubileet. De män, som togo det viktiga initiativet till föreningens bildande, ägnades på tal:s anmodan ett tack-samhetens och åminnelsens stilla ögonblick.

Ordet överlämnades därpå till vice ordföranden professor Sune Lindqvist, som höll högtidstalet i form av en översikt över vad föreningen utträttat i skilda epoker av sin tillvaro. Föredraget återges å annan plats i denna årsbok. Landshövding Linnér fram-

Bild 4. Två goda upplänningar, major Carl Söderberg och domkyrkosysselman Åmark under lunchpausen vid Rosersberg.

förde föreningens tack för det högt skattade och med livliga applåder mottagna föredraget.

På styrelsens förslag beslöt föreningen att på grund av hans utomordentliga förtjänster, väl kända av alla medlemmar, till hedersledamot välja förutvarande sekreteraren bibliotekarien OSKAR LUNDBERG.

Samma utmärkelse gavs borgmästaren RAGNAR WIJMARK, Enköping, för hans betydelsefulla insatser för kulturminnesvården i Uppsala läns andra stad.

FORNMINNESFÖRENINGENS FÖRTJÄNST-MEDALJ INSTIFTAD.

Styrelsen hade föreslagit att fornminnesföreningen till sitt 75-årsjubileum skulle instifta en förtjänstmedalj att tilldelas förtjänta män och kvinnor inom uppländsk kulturminnesvård. Den skulle utföras i förgyllt silver. Styrelsen skulle upprätta förslag till medaljörer men föreningen utse dem. Föreningen beslöt i enlighet

härmed. Den nya medaljen skall komponeras av konstnären Bror Hjorth, Uppsala.

Föreningen beslöt nu att utdela medaljen till sex därav förtjänta personer, nämligen lantbrukare JOHN ERIKSSON, Ramsjö, Björklinge, för fornvård, kamrer EINAR KJELLÉN, Grillby, för hällristningsupptäckter, kamrer C. J. ÖBRINK, Älvkarleby, för skapande av Älvkarleby hembygdsmuseum, handlanden TOR SCHRAM, Östhammar, för skapande av Frösåkers hembygdsmuseum i Östhammar, läroverksadjunkt P. M. LIJSING, Norrtälje, för kulturhistorisk skriftställerverksamhet i Roslagen samt lantbrukare AXEL JOHANSSON, Huddunge, för kulturhistorisk skriftställerverksamhet angående västra Uppland, särskilt Huddunge socken.

De utsedda medaljörerna utom hr Schram, som av sjukdom var förhindrad närvara, framträdde och fingo av landshövding Linnér mottaga diplom, som berättigar till erhållande av förtjänstmedaljen så snart den föreligger. Äretecknet markerades nu av bandrosetter, vilka fästes å medaljörerna.

HYLLNING FÖR AVGÅENDE ORDFÖRANDE LANDSHÖVDING LINNÉR.

I samband med frågan om val av ordförande hade landshövding Linnér av sagt sig och till hans efterträdare utsågs landshövding Hilding Kjellman. Med anledning av ordförandeskiftet framförde vice ordf. professor Lindqvist styrelsens förslag att utse landshövding LINNÉR till hedersledamot, vilket föreningen med livligt bifall beslöt.

I samband därmed framförde prof. Lindqvist i ett anförande de känslor av djup tacksamhet föreningen hyser för landshövding Linnér. Alla ha erfarit, sade tal., med vilket levande intresse han skött föreningens angelägenheter och förhandlingar under de år, 1931—1944, han varit föreningens ordförande.

Landshövding Linnér tackade hjärtligt för hedersbevisningen och framhöll, att de år han varit ordförande hade berett honom uteslutande glädje. Han tackade styrelse och tjänstemän för harmoniskt samarbete. Ett par önskemål ville tal. framföra, nämligen att föreningens tjänstemän måtte få en fastare ställning och att i detta landskap måtte komma till stånd ett museum för kultur- och fornminnen. Att ett sådant saknas beror väl närmast på tidsförhållandena, som hållit tillbaka så många betydelsefulla kulturella önskemål. Med förhoppning om dessas snara förverkligande ville tal. säga farväl och tack för de gångna åren.

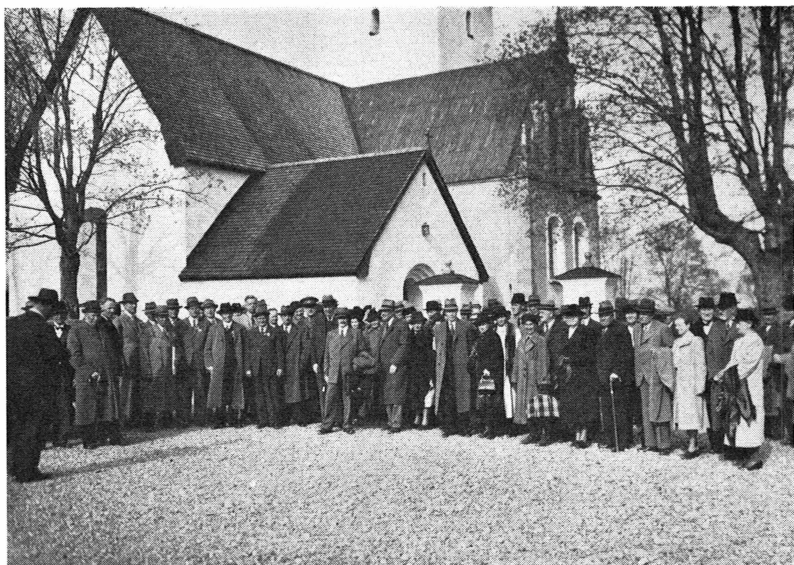

Bild 5. Utflyktsdeltagarna samlade vid Norrsunda kyrka.

ROSERSBERGS SLOTT OCH NORRSUNDA KYRKA BESES.

Efter års- och jubileumsmötet begav man sig ut på slottsgården för att inta medhavd lunch. Härefter skedde samling på sjösidan av slottet, där landsantikvarie Sundquist gav en kort orientering i slottets byggnadshistoria. Deltagarna uppdelade sig därefter i grupper, vilka under ledning av kapten Söderhjelm, hovjägare Lindström och intendent Nils Ålenius besågo slottet med dess vackra och intressanta inredning, i många avseenden starkt präglad av Karl XIII:s residens-tid här.

Efter rundvandringen i slottet begav sig huvudparten av deltagarna till Norrsunda kyrka, som demonstrerades av kantorn musikdirektör Uno Ahlgren. Han gav en orientering rörande kyrkans historia alltfrån den lilla träkyrkan på 1000-talet till det nuvarande templet med dess 1400-talsmålningar, som vid sekelskiftet framtogos. Landshövding Linnér framförde till hr Ahlgren de närvarandes tack för den lärrika demonstrationen. Så skedde avmarsch till Rosersbergs station för återfärd till Uppsala.

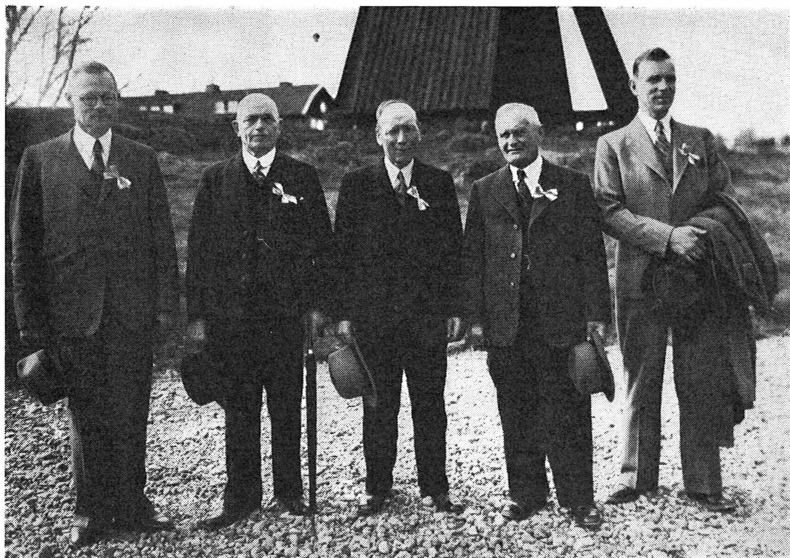

Bild 6. Fornminnesföreningens första medaljörer, utsedda vid 75-årsjubileet. Från vänster läroverksadjunkt P. M. LJSING, Norrtälje, kamrer C. J. ÖBRINK, Älvkarleby, lantbrukare AXEL JOHANSSON, Huddunge, lantbrukare JOHN ERIKSSON, Björklinge, och kamrer EINAR KJELLÉN, Grillby. Den sjätte medaljören, handlanden TOR SCHRAM, Östhammar, var av sjukdom förhindrad närvara.

JUBILEUMSMIDDAGEN I UPPSALA.

Kl. 5.30 vidtog på övre Gästis jubileumsmiddagen, i vilken deltog så många att stora salen var fullsatt. Måltiden fick ett mycket angenämt förlopp. Ordföranden landshövding Linnér hälsade de närvarande och vände sig särskilt till gästerna och medaljörerna. Landshövding Kjellman utbragte ett leve för konungen.

Riksantikvarie Sigurd Curman uttalade i ett uppmärksammat anförande starkt erkännande ord om Upplands fornminnesförenings verksamhet. När riksantikvarien nu som representant för de centrala kulturminnesvårdande museerna lyckönskade föreningen så skedde det i främsta rummet ej på grund av den trekvartssekellånga tid föreningen verkat utan därpå att den härunder utfört en förebildlig gärning i alla avseenden och alltjämt intar en förebildlig ställning i fråga om de frågor som ligga kulturminnesvården om hjärtat. Ingen av våra fornminnesföreningar kan visa på en sådan ståtlig rad publikationer och med ett innehåll av så hög kvalitet.

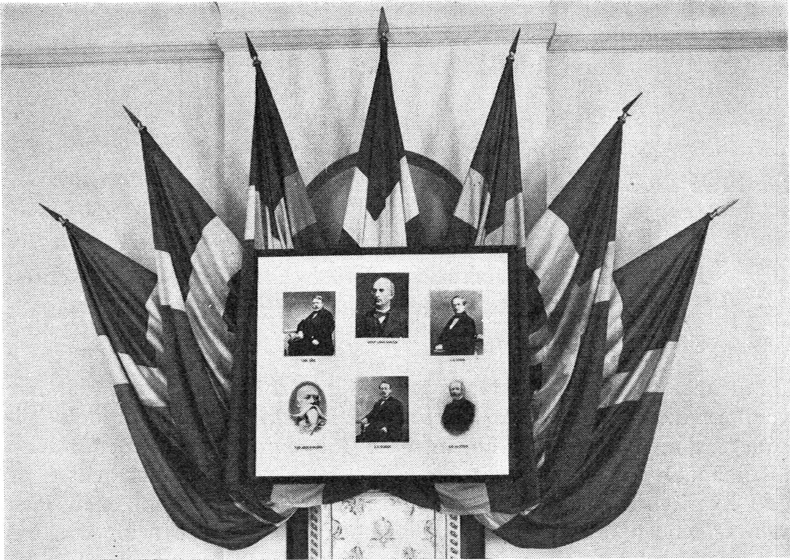

Bild 7. Fotoensemble av föreningens första styrelse, uppsatt vid jubileumsmiddagen å Uppsala Stadshotell.

Föreningen har också förstått att skapa en livlig kontakt med landskapets befolkning inför gemensamma kulturella intressen. Tal. framhöll att Upplands fornminnesförening nu senast under landshövding Linnérs ledning och under sina utmärkta tjänstemän gjort stora insatser för sina syften. Härför, och ej minst för den vackra och värdiga form jubileumsfirandet tagit, ville riksantikvarien hjärtligt tacka och önska en fortsatt rik utveckling.

Lyckönskningar och erkännanden uttalades också av hr Elmroth som Uppsala läns landstings representant och av d:r Lide som Uppsala stads fullmäktiges representant. Landsantikvarie Sundquist hyllade hjärtligt på föreningens vägnar de sex medaljörerna och han och intendent Ålenius skildrade närmare deras olika insatser i kulturminnesvårdens tjänst. Fyra av medaljörerna berörde därefter i högt skattade personliga vändningar vad de utträttat och vad som kommit dem att ägna sig åt de uppgifter, som nu belönats. Gästernas tack framfördes av landshövding Kjellman, som underströk de många och starka band Upplands fornminnesförening knyter mellan människor och hembygd i detta landskap.

Den utmärkta stämningen höjdes ytterligare av att amanuensen K. J. Öbrink bidrog med livligt uppskattad sång.